

Samhällets krisberedskap

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas 25 motioner med sammanlagt 28 yrkanden från allmänna motionstiden hösten 2010.

Motionerna behandlar ett flertal frågor, däribland räddningstjänst, brandskydd, naturkatastrofer och informationssäkerhet.

Utskottet tillstyrker delvis fem motioner som behandlar frågor om helikoptertransporter, brandskydd och deltidsbrandmän. I dessa frågor föreslår utskottet att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i respektive fråga.

Utskottet avstyrker övriga motionsyrkanden bl.a. med hänsyn till pågående eller nyligen redovisade utredningar.

Utskottet har i två frågor, dels gällande helikoptertransporter, dels deltidsbrandmän, berett socialutskottet respektive arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig. Ett yttrande från socialutskottet finns som bilaga i betänkandet.

Två reservationer har lämnats i ärendet (MP, SD, V).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Utskottets överväganden	7
Krisberedskap	7
Räddningstjänst	9
Helikoptertransporter	11
Insatser för att rädda liv	14
Åtkomst till Rakelsystemet	16
Brandskydd i flerbostadshus	18
Brandskydd för personer med funktionsnedsättning	19
Sotning	21
Deltidsbrandmän	23
Monopol på SMO-utbildningar	25
Skador förorsakade av klimatförändringarna	26
Informationssäkerhet	31
Miljöräddning till sjöss	34
Reservationer	37
1. Krisberedskap, punkt 1 (MP, SD, V)	37
2. Skador förorsakade av klimatförändringarna, punkt 11 (SD)	37
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	39
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	39
<i>Bilaga 2</i>	
Socialutskottets yttrande	43

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Krisberedskap

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Fö215 av Kew Nordqvist m.fl. (MP) och

2010/11:Fö236 av Anti Avsan (M).

Reservation 1 (MP, SD, V)

2. Räddningstjänst

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Fö240 av Suzanne Svensson och Kerstin Haglö (båda S) och

2010/11:Fö241 av Krister Hammarbergh (M) yrkandena 1 och 2.

3. Helikoptertransporter

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om utnyttjande av statens helikopterresurser. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2010/11:Fö231 av Kerstin Haglö och Suzanne Svensson (båda S) och

2010/11:Fö235 av Anti Avsan (M).

4. Insatser för att rädda liv

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Fö202 av Johan Linander och Per-Ingvar Johnsson (båda C) och

2010/11:Fö223 av Eliza Roszkowska Öberg och Sten Bergheden (båda M).

5. Åtkomst till Rakelsystemet

Riksdagen avslår motion

2010/11:Fö219 av Helene Petersson i Stockaryd (S).

6. Brandskydd i flerbostadshus

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om brandskydd i flerbostadshus. Därmed bifaller riksdagen delvis motion

2010/11:Fö205 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1 och 2.

7. Brandskydd för personer med funktionsnedsättning

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Fö238 av Penilla Gunther (KD) och

2010/11:Kr280 av Anita Brodén (FP) yrkande 2.

8. Sotning

Riksdagen avslår motion

2010/11:Fö244 av Ulf Berg (M).

9. Deltidsbrandmän

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om deltidbrandmän. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2010/11:Fö204 av Ann-Kristine Johansson (S) och

2010/11:Fö207 av Tomas Eneroth och Carina Adolfsson Elgestam (båda S).

10. Monopol på SMO-utbildningar

Riksdagen avslår motion

2010/11:Fö234 av Margareta B Kjellin (M) yrkandena 1 och 2.

11. Skador förorsakade av klimatförändringarna

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Fö203 av Phia Andersson och Ann-Kristine Johansson (båda S),

2010/11:Fö211 av Lars Tysklind (FP),

2010/11:Fö213 av Sten Bergheden (M) och

2010/11:Fö233 av Lars Gustafsson och Otto von Arnold (båda KD).

Reservation 2 (SD)

12. Informationssäkerhet

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Fö224 av Eliza Roszkowska Öberg (M),

2010/11:Fö225 av Eliza Roszkowska Öberg (M) och

2010/11:Fö228 av Hans Hoff (S).

13. Miljöräddning till sjöss

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Fö230 av Kerstin Haglö (S) och

2010/11:MJ421 av Tuve Skånberg (KD) yrkande 2.

Stockholm den 17 mars 2011

På försvarsutskottets vägnar

Cecilia Widegren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Cecilia Widegren (M), Åsa Lindestam (S), Peter Jeppsson (S), Anders Hansson (M), Eva Sonidsson (S), Allan Widman (FP), Clas-Göran Carlsson (S), Staffan Danielsson (C), Anna-Lena Sörenson (S), Johan Forssell (M), Peter Rådberg (MP), Mikael Oscarsson (KD), Mikael Jansson (SD), Torbjörn Björlund (V), Stefan Caplan (M), Roza Güclü Hedin (S) och Abdirizak Waberi (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar i detta betänkande ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden hösten 2010.

Motionerna behandlar ett flertal frågor, däribland samhällets krisberedskap, räddningstjänst, brandskydd, naturkatastrofer och informationssäkerhet.

Utskottet beslutade vid sammanträdet den 15 februari att bereda socialutskottet och arbetsmarknadsutskottet tillfälle att senast den 3 mars yttra sig över motionerna 2010/11:Fö231 och 2010/11:Fö235 respektive 2010/11:Fö204 och 2010/11:Fö207. Socialutskottet har lämnat ett yttrande i frågan om helikoptertransporter.

Utskottet bifaller delvis fem motioner som behandlar frågor om helikoptertransporter, brandskydd och deltidsbrandmän. I dessa frågor föreslår utskottet att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i respektive fråga.

Utskottet avstyrker övriga motionsyrkanden bl.a. med hänsyn till pågående eller nyligen redovisade utredningsuppdrag.

I ärendet finns två reservationer (MP, SD, V).

Utskottets överväganden

Krisberedskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om livsmedelsförsörjning och resurser för katastrofhantering.

Jämför reservation 1 (MP, SD, V).

Motioner

I motion 2010/11:Fö215 av Kew Nordqvist m.fl. (MP) påtalas behovet av en utredning om långsiktig beredskap för Sveriges livsmedelsförsörjning vid t.ex. mycket höga oljepriser. Att förlita sig på att Sverige ska täcka sitt behov av livsmedel genom import är enligt motionärerna riskabelt.

I motionen påtalas att det behövs en utredning om livsmedelssäkerhet och livsmedelsförsörjningen i ett långsiktigt perspektiv. Utredningen bör överväga ifall Sverige behöver ett långsiktigt mål för livsmedelsförsörjningen, för att ha beredskap för att klara livsmedelsförsörjningen i ett läge med låg eller ingen användning av fossil energi i jordbruket, beroende på höga oljepriser eller klimatpolitikens utveckling. Utredningen bör även överväga vilka åtgärder som i så fall kan behövas på kort och lång sikt.

I motion 2010/11:Fö236 av Anti Avsan (M) anförs att Sverige i dag har ett antal nationella resurser för olika typer av internationella räddnings- och katastrofinsatser. Resurserna kan delas in i materiella resurser, personella resurser och kompletta team. Gemensamt för de materiella och personella resurserna är, enligt motionären, att de kan användas var för sig inom landets gränser, där det i olika situationer kan anses vara nödvändigt. Den tredje resursen, de kompletta teamen för olika typer av insatser, får däremot inte användas i Sverige. Det är enligt motionären alldeles utmärkt att Sverige har flera funktionsdugliga och betydelsefulla resurser för olika typer av katastrof- och biståndsinsatser internationellt. Men resurserna borde tillgängliggöras även för behov inom Sveriges gränser. I motionen föreslås det därför att regeringen initierar en översyn av hur kompletta team kan utnyttjas i samband med katastrofer och katastrofliknande situationer inom Sveriges gränser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att när det gäller frågan om livsmedelsförsörjning så har Utredningen om översyn av ransoneringslagen och prisregleringslagen genomfört en översyn av ransoneringslagen (1978:268) och prisregleringslagen (1989:978). Översynen presenteras i betänkandet En ny ransoner-

ings- och prisregleringslag (SOU 2009:69), där utredningen beskriver de nuvarande förutsättningarna för livsmedelsförsörjningen och föreslår ett antal författningsförändringar.

Det kan konstateras att för livsmedelsområdet gäller, enligt förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap, det normala sektorsansvaret och ansvarsprincipen. De statliga beredskapslagren av livsmedel, livsmedelsråvaror och insatsvaror till jordbruket avvecklades i och med inträdet i EU. Det kan därför vid en svår bristsituation där vare sig importen eller den inhemska produktionen räcker till för att täcka landets behov bli avgörande att en ransonering snabbt kan komma till stånd av de varor som finns hos producenter och återförsäljare. Eftersom produktions- och distributionskedjan på livsmedelsområdet är spridd på en mängd nivåer, såväl inom landet som utomlands, anser utredaren att det är av vikt att det finns en systematisk överblick över denna. Även på regional och lokal nivå måste det finnas en överblick över hur invånarna försörjs med livsmedel.

Betänkandet har remissbehandlats och en lagrådsremiss är planerad till sommaren 2011. Enligt vad utskottet erfarit planerar regeringen att lämna en proposition till riksdagen under hösten 2011.

Utskottet konstaterar vidare att Livsmedelsverket har, på uppdrag av regeringen (Jo2010/889), formulerat förslag till att inrätta och utforma samverkansgrupper eller råd för samordning av krisberedskapsplaneringen för livsmedels- och dricksvattenförsörjning.

Utskottet konstaterar att det pågår arbete med att förstärka beredskapen för en eventuell bristsituation inom livsmedelsförsörjningen. Resultatet bör inväntas, och utskottet avstyrker på den grunden motionen.

När det gäller motionsyrkandet om möjligheten att utnyttja kompletta team inte bara utomlands utan även i samband med katastrofer och katastrofliknande situationer inom Sveriges gränser så kan det konstateras att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) förfogar över ett antal förmågor och resurser som är särskilt framtagna för att kunna användas vid olika typer av nationella och internationella kris- och katastrofinsatser. Resurserna består i huvudsak av särskilt utbildad personal med olika typer av expertkompetens och av materiel som är utvecklad och införskaffad för att bl.a. kunna ingå i olika typer av insatsmoduler. Personalen ingår i en särskild personalpool och anställs av MSB inför varje enskilt insatstillfälle.

I dagsläget kan vissa resurser för internationella insatser även användas som nationell förstärkning. Ett exempel på detta är Swedish International Fast Response Team (SWIFT) som utvecklades i syfte att utgöra en multi-kompetent räddningsstyrka som kan aktiveras med mycket kort varsel. Förmågan består av komponenter för sök- och räddningsinsatser, sjukvård, logistik och samband samt ledning och ledningsstöd. SWIFT kan även användas som förstärkningsresurs inom Sverige.

Antalet allvarliga katastrofliknande olyckor har ökat på senare år. Utskottet ställer sig bakom regeringens ståndpunkt att det är av stor vikt att relevanta delar av de nationella och internationella förmågorna för civila insatser vid kriser och katastrofer integreras. Utskottet välkomnar således att det i regleringsbrevet för MSB uppställs som mål för verksamheten att myndigheten, i relevanta delar, ska öka integrationen av beredskapen för nationella och internationella insatser.

Utskottet konstaterar att bildandet av MSB har skapat större möjligheter att utnyttja samtliga resurser som finns på ett effektivare sätt, oavsett om det är nationellt eller internationellt, och finner således att motionärens yrkande till stora delar är tillgodosett. Motionen synes i allt väsentligt tillgodosedd och avstyrks därför.

Räddningstjänst

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden som behandlar genomförande av räddningstjänstinsatser.

Motioner

I *motion 2010/11:Fö240 av Suzanne Svensson och Kerstin Haglö (S)* som behandlar räddning av nödställda anføres att när det konstaterats att en luftfarkost eller någon som härrör från ett sådant ramlat ned i havet, dvs. i ett sjöräddningsområde, och en räddningsinsats inleds, så bör detta räknas som sjöräddning och ledas av en rutinerad sjöräddningsledare med sjöräddningens alla gemensamma resurser. I nuläget betecknas enligt motionärerna en sådan operation som statlig flygräddning ledd av en flygräddningsledare.

I *motion 2010/11:Fö241 av Krister Hammarbergh (M) yrkande 1* anføres att en översyn bör göras av möjligheterna att låta en räddningstjänstinsats i Sverige ledas av ett finskt befäl. Enligt motionären finns det fortfarande en lång rad av omotiverade gränshinder kvar i både Sverige och Finland. Ett exempel är hinder mot möjligheten att vid behov använda sig av respektive lands räddningstjänst på andra sidan gränsen. I dag måste en räddningsinsats i Sverige ledas av ett svenskt befäl. För flera kommuner i gränsområdet är det mer rationellt och tryggare för medborgarna att skapa avtal där den räddningstjänst som befinner sig närmast en ort också har det huvudsakliga ansvaret för en insats, oavsett på vilken sida av gränsen som orten ligger.

I samma motions *yrkande 2* anføres att Sverige bör överväga att inleda samtal med den finska staten om att tillåta svenska befäl att leda en räddningstjänstinsats i Finland.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att frågan om flyg- respektive sjöräddning behandlades i budgetpropositionen för 2008/09, utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Utskottet konstaterar att flygräddningen och sjöräddningen båda styrs av den s.k. SAR-konventionen som tagits fram gemensamt av FN-organen ICAO och IMO. I samarbete har de båda organen därutöver tagit fram en gemensam manual för flyg- och sjöräddning. Detta innebär att de båda verksamheterna styrs av en gemensam metodik som dessutom är densamma för de båda verksamheterna världen över.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2008/09 att Sjøräddningscentralen (MRCC) och Flygräddningscentralen (ARCC) skulle bilda en integrerad enhet som skulle inordnas i Sjöfartsverket. Sjöfartsverket har således redan ansvaret för såväl sjöräddningstjänst som flygräddningstjänst. Motion 2010/11:Fö240 synes därmed redan vara tillgodosedd och behöver därför inte bifallas.

Utskottet noterar även att regeringen i budgetpropositionen för 2011 anför att samordning och samverkan mellan kommunal och statlig räddningstjänst samt mellan den statliga räddningstjänstens olika grenar fortsatt bör utvecklas. Ett syfte med lagen (2003:778) om skydd mot olyckor är att räddningsinsatserna ska vara effektiva. Det ska bl.a. möjliggöras genom att man underlättar samordningen mellan olika räddningsorgan och ger räddningsorganen möjligheter att vid en räddningsinsats disponera andra resurser än de egna. I detta arbete bör också andra inom räddningstjänsten samverkande organ, t.ex. Försvarsmakten, involveras. MSB har därför fått i uppdrag av regeringen att föreslå hur samordning och samverkan mellan samhällets olika grenar av räddningstjänst fortsatt kan utvecklas. Uppdraget skulle ha redovisats senast den 1 februari 2011, men utskottet har fått uppgift om att denna tidpunkt förskjutits.

Frågan om ledning av räddningstjänst i ett grannland har behandlats tidigare av utskottet, senast i betänkande 2009/10:FöU9, i vilket det i sin tur konstaterades att utskottet behandlade ett likalydande motionsyrkande i betänkande 2007/08:FöU12. Utskottet ansåg då, i likhet med regeringen, att det nordiska samarbetet inom krisberedskapsområdet bör bli föremål för gemensamma politiska överväganden och samtal. Regeringen uttalade i proposition 2007/08:92 att den avsåg att verka för en stärkt politisk dialog med de nordiska länderna i syfte att skapa en politisk grund för det fortsatta nordiska samarbetet på området. Utskottet ansåg att det nordiska samarbetet måste uppmuntras men fann inte skäl att tillstyrka de då aktuella motionsyrkandena.

I betänkande 2009/10:FöU9 konstaterade utskottet att det förekommer ett omfattande regionalt och framför allt lokalt samarbete mellan gränskommuner inom ramen för det nordiska räddningstjänstavtalet Nordred. Syftet med Nordred är att främja samverkan inom räddningstjänsten mellan medlemsländerna, inte bara vad gäller samarbete för att utveckla räddningstjänsten utan också vad gäller en operativ samverkan i akuta räddningssituatio-

ner. Genom det nordiska räddningstjänstavtalet finns det möjligheter för en kommun att begära hjälp från grannlandet, vilket också görs regelbundet i vissa områden (bl.a. i just gränstrakterna mellan Sverige och Finland). En finsk räddningsstyrka under egen arbetsledning måste då ytterst ledas av en svensk räddningsledare. Detta kan dock göras på distans, t.ex. genom att räddningsledaren kommunicerar med räddningsstyrkan via radio. Samma metodik används för övrigt inom Sverige.

Avtalet består även av bestämmelser om staternas förpliktelser, t.ex. att informera om lagstiftningen om och organisationen av räddningstjänsten i de olika länderna och att medverka till utvecklingen av samarbetet på området.

Regeringen redogör i skrivelse 2009/10:124 för att de nordiska ministerrnna med ansvar för området samhällsskydd och beredskap vid ett nordiskt ministermöte 2009 har enats om att utveckla det nordiska räddningstjänstsamarbetet (i den s.k. Hagadeklarationen).

Vad gäller frågan om befäl bör det beaktas att man inte bör blanda ihop arbetsledarbegreppet med räddningsledarbegreppet. En räddningsledare har en särskild status i lagstiftningen då det knyts vissa starka maktbefogenheter till rollen. Räddningsledaren kan t.ex. besluta om ingrepp i annans rätt och ta ut personer med tjänsteplikt till räddningsinsatsen. Räddningsledaren beslutar också när insatsen är avslutad, dvs. när samhällets skyldighet att utföra en räddningsinsats anses som avklarad. Av bl.a. dessa skäl ställs det vissa särskilda behörighetskrav på den som ska vara räddningsledare.

Det finns inget som säger att en räddningsledare fysiskt måste vara på skadepplatsen innan en räddningsinsats kan påbörjas. Lagstiftningen är dock sådan att bara den som är anställd i en svensk kommun kan vara räddningsledare i Sverige. Detta hindrar dock inte att en räddningsinsats kan påbörjas med den först anlända styrkan även om det är en utländsk styrka – denna ska då ha en arbetsledare eller ett befäl som utifrån arbetsmiljölagsstiftningen ansvarar för bl.a. den egna personalens säkerhet.

I likhet med motionären anser utskottet att ett ökat nordiskt samarbete är värdefullt och finner att delar av motionen är tillgodosedd. Motionsyrkandena i motion 2010/11:Fö241 avstyrks.

Helikoptertransporter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller delvis två motionsyrkanden och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs om användning av helikopterresurser vid sjuktransporter och nödsituationer.

Motioner

I motion 2010/11:Fö231 av Kerstin Haglö och Suzanne Svensson (båda S) anförs att när en olycka inträffar som kan klassas som räddningstjänst gäller lagen om skydd mot olyckor (LSO). Då får räddningsledaren rätt att beställa en räddningshelikopter för att transportera en patient till närmaste sjukhus. Men när en person som har insjuknat ska hämtas från exempelvis en skärgårdsö eller i en avlägsen terräng långt ifrån bebyggda trakter gäller inte LSO och då får sjukvården inte rekvirera en räddningshelikopter från den av staten uppbyggda räddningsverksamheten. Om SOS Alarm, vid behov, fick ta helikoptrar i anspråk vid sjukdomsfall på samma sätt som vid räddningstjänst skulle enligt motionären den helikopterberedskap som hyrts in av staten kunna tas i anspråk utan extra kostnader för sjukvårdshuvudmannen. För att detta ska bli möjligt måste hälso- och sjukvårdslagen (HSL) och lagen om skydd mot olyckor (LSO) förändras och anpassas.

I motion 2010/11:Fö235 av Anti Avsan (M) anförs att Sjöfartsverkets helikopterresurs är en viktig komponent vid räddningsinsatser i olika sammanhang. Helikopterresursen används i dag för sjöräddningsinsatser men även för vissa räddningsinsatser i kommuner. Den finansieras till viss del gemensamt, och därför är det enligt motionären av stor vikt att den används så effektivt som möjligt. Detta är betydelsefullt för människor som av olika anledningar hamnar i nödsituationer men också ur perspektivet att skattebetalarnas pengar ska användas på bästa och effektivast möjliga sätt. Det finns redan i dag möjligheter för kommuner att teckna avtal med Sjöfartsverket om användande av helikopterresursen. Det har dock funnits exempel på svårigheter för kommuner att teckna nya avtal med Sjöfartsverket om användning av helikopterresursen. Enligt motionären bör man sträva efter en lösning så att helikopterresursen kan användas på ett så effektivt sätt som möjligt.

Yttrande från socialutskottet

Socialutskottet har vid sitt sammanträde den 3 mars 2011 beslutat yttra sig över motionerna 2010/11:Fö231 och 2010/11:Fö235.

I yttrandet anför socialutskottet att enligt 3 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) ska varje landsting erbjuda en god hälso- och sjukvård åt dem som är bosatta inom landstinget. Enligt 6 § samma lag svarar landstinget för att det inom detta finns en ändamålsenlig organisation för att till och från sjukhus eller läkare transportera personer vilkas tillstånd kräver att transporten utförs med transportmedel som är särskilt inrättade för ändamålet.

Socialutskottet konstaterar att det inte finns något närmare angivet krav på om transporterna ska ske på väg eller i luften utan det väsentliga är att landstingen även i detta led av vårdkedjan uppfyller lagens krav på en god vård. För att kunna ge en vård av hög kvalitet samtidigt som resurserna utnyttjas effektivt förutsätts i många fall ett samarbete landstingen emellan

och att man använder varandras resurser. Detta sker i dag inom en rad frågor på hälso- och sjukvårdens område utan att staten styr samordningen eller finansierar vården.

Socialminister Göran Hägglund har i ett interpellationssvar den 18 november 2010 om en nationellt samordnad luftburen ambulanssjukvård närmare utvecklat sin syn i sammanhanget. Han kommenterade bl.a. Helikopterutredningens olika förslag i betänkandet Helikoptern i samhällets tjänst (SOU 2008:129). Vidare nämnde socialministern att Sveriges Kommuner och Landsting startat ett projekt där man tar hänsyn till utredningsförslagen, eller åtminstone bygger delvis på förslagen i utredningen för att ta fram ett underlag för beslut om samverkan när det gäller luftburen ambulansverksamhet mellan olika aktörer. Projektet ska slutredovisas till landstingsdirektörerna i juni 2011.

Socialutskottet anser att det är angeläget att även denna del av hälso- och sjukvården fungerar väl och att resurserna utnyttjas effektivt.

Ett enigt socialutskott tar i sitt yttrande inte ställning till om motionerna bör tillstyrkas eller avstyrkas.

Utskottets ställningstagande

Sjöfartsverket har upphandlat helikopterresurser som används för de uppgifter som Sjöfartsverket har enligt lagen om skydd mot olyckor, dvs. för räddningstjänst.

Utskottet har från MSB fått information om att när det gäller frågan om att samutnyttja samhällets samlade helikopterresurser, vilket eftersträvas i motionerna, så finns redan nu möjligheten att ta Sjöfartsverkets helikopterresurser i anspråk för sjuktransporter.

Redan med den rådande lagstiftningen kan sjukvårdshuvudmännen och Sjöfartsverket komma överens om att Sjöfartsverkets helikoptrar ska användas till sjuktransporter, förutsatt att finansieringen kan lösas. Regeringen bör bedöma om lagstiftningen i finansieringsdelen bromsar den faktiska användningen av de statliga helikoptrarna för sjuktransporter.

Utskottet anser – inte minst sett ur ett medborgarperspektiv – att statens helikopterresurser även bör kunna utnyttjas för angelägna sjuktransporter. Ett onödigt lidande ska inte drabba allvarligt sjuka på grund av att helikopterresurserna finns hos olika huvudmän.

Enligt uppgift till utskottet står frågan om ett sådant utnyttjande av helikopterresurser även högt på dagordningen hos Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

När det gäller räddningstjänst instämmer utskottet i regeringens bedömning i budgetpropositionen för 2011 att samordning och samverkan mellan kommunal och statlig räddningstjänst samt mellan den statliga räddningstjänstens olika grenar även fortsättningsvis bör utvecklas. Ett syfte med lagen (2003:778) om skydd mot olyckor är att räddningsinsatserna ska vara effektiva. Det ska bl.a. möjliggöras genom att man underlättar samord-

ningen mellan olika räddningsorgan och ger räddningsorganen möjligheter att vid en räddningsinsats disponera andra resurser än de egna. I detta arbete bör också andra organ som samverkar inom räddningstjänsten, t.ex. Försvarsmakten, involveras.

Utskottet välkomnar att MSB har fått i uppdrag av regeringen att i samverkan med myndigheter med ansvar för räddningstjänst och andra organ som samverkar inom räddningstjänsten föreslå hur samordning och samverkan mellan samhällets olika grenar av räddningstjänst fortsatt kan utvecklas. Såvitt utskottet kan bedöma avser MSB:s uppdrag i första hand räddningstjänst och inte sjuktransporter.

Utskottet anser därför att regeringen snarast bör ta initiativ till överläggningar mellan företrädare för staten respektive sjukvårdshuvudmännen om hur statens helikopterresurser, inte bara Sjöfartsverkets, ska kunna användas för angelägna sjuktransporter. I det sammanhanget bör man överväga olika modeller för hur finansieringen ska ordnas. Resultatet av överläggningarna ska redovisas för riksdagen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Utskottet tillstyrker delvis motionerna 2010/11:Fö231 (S) och 2010/11:Fö235 (M).

Insatser för att rädda liv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om s.k. hjärtstartare och möjlighet att införa en SOS-sms-tjänst.

Motioner

I motion 2010/11:Fö202 av Johan Linander och Per-Ingvar Johnsson (C) anføres att det bör bli obligatoriskt att ha hjärtstartare i lokaler där många människor befinner sig. Varje år drabbas ca 10 000 personer av hjärtstopp på platser utanför sjukhus, och mer än 95 % av dessa avlider. För varje minut som går minskar chansen att överleva med ca 10 %, och i de allra flesta fall tar det mer än tio minuter innan ambulans når fram. Med en hjärtstartare i närheten ökar möjligheten att överleva med mer än 50 %. Det är enligt motionärerna dags att göra hjärtstartare obligatoriskt i lokaler där många människor befinner sig. Det kan gälla exempelvis stora köpcentrum, idrottsarenor, simhallar, flygplatser, järnvägsstationer och stora passagerarfartyg. Kostnaden för en hjärtstartare är väldigt liten i förhållande till alla andra säkerhetskrav som ställs på den typen av lokaler.

I motion 2010/11:Fö223 av Eliza Roszkowska Öberg och Sten Bergheden (M) anføres att man bör se över om det går att införa en SOS-sms-tjänst för alla. I nuläget pågår ett försöksprojekt med en sms-tjänst för att larma 112 som riktar sig till döva samt tal- och hörselskadade. Denna tjänst bör

utökas så att alla människor kan ta del av den då det är en fråga om trygghet och säkerhet. I en situation där en person inte kan prata utan att riskera livet, som under ett inbrott, ett bankrån eller en kidnappning, kan ett larm-sms vara skillnaden mellan liv och död.

Utskottets ställningstagande

Frågan om s.k. hjärtstartare har tidigare behandlats av utskottet, senast i betänkande 2009/10:FöU9.

Utskottet konstaterar att det har gjorts en kartläggning av var det finns tillgång till hjärtstartare, för att t.ex. larmcentralen ska kunna hänvisa dem som ringer till närmaste hjärtstartare i väntan på ambulans. Civilförsvarsförbundet driver sedan 2006 kampanjen ”Hjärta att hjälpa” och har hittills bidragit till att ett stort antal hjärtstartare placerats ut i Sverige. Vidare driver Hjärt-Lungfonden varje höst en kampanj kring plötsligt hjärtstopp och samlar in pengar till forskning och inköp av hjärtstartare. Hjärt-Lungfonden har som mål att rädda 1 200 liv varje år med hjälp av forskning samt fler hjärtstartare och en ökad kunskap om hjärt-lungräddning i samhället.

Utskottet konstaterar vidare att det på Södersjukhuset under åren 2005–2010 pågick ett projekt (Salsa – Saving Lives in the Stockholm Area) med målet att starta den akuta insatsen vid hjärtstopp på ett tidigt stadium genom att sprida kunskap om och utrustning för livräddning till fler yrkesgrupper vid sidan av ambulanspersonalen. Insatstiderna har sedan projektet startade minskat med drygt en halv minut, och den totala överlevnaden har ökat med 50 %. Storstockholms Brandförsvarsförbund och finanslandstingsrådet i Stockholms stad har beslutat att projektet ska bli en permanent verksamhet.

Utskottet anser, liksom tidigare, att snabba och samordnade insatser mellan larmtjänst, ambulansbesättning och brandförsvaret är en bra väg att gå för att rädda fler till livet efter hjärtstopp. De kampanjer som Civilförsvarsförbundet och Hjärt-Lungfonden genomför utgör ett viktigt komplement till dessa insatser. Insikten om hjärtstartarnas betydelse växer snabbt, och antalet tillgängliga hjärtstartare ökar. Något beslut av riksdagen i frågan synes inte vara nödvändigt. Utskottet avstyrker därför motionen.

När det gäller frågan om möjlighet att larma nödnumret 112 med hjälp av sms via mobiltelefon, så finns i dag denna möjlighet för vissa användarkategorier. SOS Alarm har utvecklat tjänsten SMS 112 som innebär att döva, hörselskadade eller talskadade personer kan larma nödnumret 112 med hjälp av sms via sina mobiltelefoner. Dessa personer har inte samma möjligheter som andra grupper i samhället att larma nödnummer 112. Möjligheten att skicka sms till nödnummer 112 erbjuds därför till målgruppen. Det innebär att tjänsten SMS 112 är allmänt tillgänglig för skarpa nödanrop.

Personer med funktionshinder kan förstås också använda t.ex. texttelefon för att larma, men texttelefonen används främst i hemmet.

Sms-tekniken har sina begränsningar i och med att sms inte alltid kommer fram direkt. Det finns även ett omfattande missbruk med att skicka sms som inte gäller nödsituationer till nödnummer 112. Detta missbruk fanns redan innan projektet med SMS 112 startade. För att få tillgång till tjänsten behöver man därför registrera sig.

Sms till nödnummer 112 kan skickas kostnadsfritt av alla inom målgruppen som registrerat sig för SMS 112. Det finns även möjlighet att registrera flera olika telefonnummer. Post- och telestyrelsen har beslutat att finansiera driften av SMS 112 t.o.m. den 31 december 2011. En referensgrupp, bestående av intressenter från brukarorganisationer, är engagerad i arbetet med SMS 112.

Utskottet konstaterar att frågan om larmning med hjälp av sms har aktualiserats, och utskottet bedömer inte att det från riksdagens sida behöver vidtas ytterligare åtgärder. Motionen avstyrks.

Åtkomst till Rakelsystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om massmediernas åtkomst till Rakelsystemet.

Motion

I motion 2010/11:Fö219 av Helene Petersson i Stockaryd (S) anförs att massmedierna bör ges så stor åtkomst som möjligt till informationsflödet i radiokommunikationssystemet Rakel, så att de kan fullgöra sin uppgift att granska, rapportera och övervaka samhällseliga företeelser. Motionären konstaterar att informationen i systemet är krypterad, varför det är omöjligt att avlyssna blåljusmyndigheternas radiotrafik för bl.a. massmedierna. Enligt motionären är det naturligtvis inte acceptabelt att polisen ensidigt ska bestämma vilka nyheter massmedierna ska få tillgång till.

Utskottets ställningstagande

Av direktivet till den särskilda utredare som fått i uppgift att presentera ett underlag för regeringsbeslut om att genomföra en upphandling av ett avtal för ett gemensamt radiokommunikationssystem för skydd och säkerhet (dir. 2002:78) framgick bl.a. att systemet skulle bygga på Tetrat teknik som uppfyllde de högt ställda kraven på säkerhet för de samhällsviktiga verksamheterna. De krav som nämndes var bl.a. effektiva gruppsamtal, snabb uppkoppling, möjlighet till direkttrafik mellan terminaler och basstationer och prioritering av användare. Vidare fanns högt ställda krav på säkerhet och skydd, t.ex. mot avlyssning.

Utskottet konstaterar att Rakelsystemet enligt lag och förordning är begränsat till ett antal olika typer av samhällsviktiga verksamheter. Användarkretsen kom att utökas i samband med en lagändring och ett tillägg i 20 a § förordningen (2003:389) om elektronisk kommunikation. I denna paragraf regleras vilka myndigheter och organisationer som ska få tillgång till Rakelsystemet med stöd av att de bedriver verksamhet som rör allmän ordning, säkerhet eller hälsa. Den kryptering som används i Rakelsystemet (TEA2) är en för EU-länderna gemensam kryptering som används för ländernas s.k. public safety-organisationer och får enligt licensvillkoren enbart användas för bruk av denna typ av organisation. Krypteringen är en säkerhetsfunktion för systemet så att obehöriga inte kan nyttja eller skada systemet. Utskottet är övertygat om att för det fall denna skulle avlägsnas, skulle Rakelsystemet vara betydligt mer sårbart för olika typer av attacker.

Respektive användarorganisation är avskild i systemet, och grundprincipen är att organisationerna själva bestämmer över sin trafik på samma sätt som om de hade ett eget system. Användarna äger informationen, och det är krypteringen som är den tekniska funktion som möjliggör att informationen enbart är tillgänglig för den organisation som har tilldelats behörighet.

Företaget SOS Alarm erbjuder en tjänst, *Händelseinformation*, som ger medierna möjlighet att mot en ersättning få information om vad som händer på ett annat sätt än att genom att avlyssna den direkta radiokommunikationen.

SOS Alarms huvuduppgift är att svara för nödnumret 112. Andra viktiga samhällstjänster är alarmering av räddningstjänsten samt prioritering och dirigering av ambulansuppdrag. Företaget har även en viktig roll i samhällets krisberedskap. SOS Alarm ägs till 50 % av staten (genom Näringsdepartementet) och till 50 % av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Avtalet om nödnumret 112 tecknas med Försvarsdepartementet. Tillsynsmyndighet för SOS Alarm är Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

Den tjänst som SOS Alarm tillhandahåller riktar sig till medier, företag och organisationer och erbjuder information om händelser där räddningstjänsten är inblandad. Informationen rör vad som hänt och var och när det skett men är filtrerad ur sekretessynpunkt. Den information som lämnas innehåller inte uppgifter som namn, personnummer, telefonnummer eller medicinska hälsotillstånd. Ett särskilt filter har utvecklats för att ta bort utpekande adressinformation (t.ex. gatunummer, antal trappor, portkoder) för ärenden på privata adresser. Information lämnas inte heller om händelser involverande självmord eller sjukvårdslarm. SOS Alarm lämnar heller inte ut övrig sekretessbelagd information, t.ex. i ärenden då räddningstjänsten står i beredskap för en polisinsats. SOS Alarm ställer villkor på korrekt uppträdande som inte stör räddningsarbetet.

Utskottet finner att den information som efterfrågas i motionen finns att tillgå och avstyrker på den grunden motionen.

Brandskydd i flerbostadshus

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att behovet av ytterligare reglering på området för att uppnå de förbättringar som eftersträvas i motionen ska utredas. Resultatet av detta arbete ska redovisas för riksdagen. Riksdagen bifaller således delvis motionens bägge yrkanden.

Motion

I motion 2010/11:Fö205 av Jan Lindholm (MP) yrkande 1 anføres att det behövs en översyn av reglerna för brandsäkerhet i bostadshus. Vid bränder i flerfamiljshus är det inte ovanligt att brandrök i trapphus försvårar både räddnings- och släckningsarbetet. Enligt motionärens uppfattning gör erfarenheter från bränder under de senaste tio åren det motiverat med en översyn av reglerna för brandsäkerhet i flerbostadshus.

I motionens yrkande 2 påtalas att icke funktionsdugliga brandluckor som ska ventileras i trapphus är ett känt problem. Enligt motionären bör möjligheterna att använda bl.a. frånluftsfläktar som delkomponenter i ett effektivare system för att underlätta evakuering i trapphus vid framtida bränder undersökas. Dock måste de tekniska kraven utformas så att de är rimliga för mindre fastigheter med ett mindre antal våningar men samtidigt tillräckliga för att skapa säkerhet i större byggnader med många våningar.

Utskottets ställningstagande

MSB redovisade den 28 september 2010 ett regeringsuppdrag (Fö2009/2196/SSK) att i samverkan med berörda myndigheter och organisationer ta fram en nationell strategi för hur brandskyddet kan stärkas genom stöd till enskilda.

Den framtagna strategin fokuserar på bostadsmiljön, där flest människor omkommer och skadas till följd av brand. Utskottet konstaterar att MSB i regleringsbrevet för budgetåret 2011 har fått i uppdrag att fortsätta att utveckla arbetet med den nationella strategin för att stärka brandskyddet genom stöd till enskilda i syfte att stödja och driva på brandskyddsarbetet. Myndigheten ska redovisa de åtgärder som vidtagits inom ramen för den nationella strategin till regeringen senast den 15 november 2011.

Utskottet konstaterar också att MSB under våren 2010 fick i uppdrag (Fö2009/1961/SSK) att, med beaktande av principen om den enskildes eget ansvar och med utgångspunkt från den enskildes förutsättningar och behov, redovisa hur ett rimligt brandskydd i boendemiljöer och andra liknande miljöer kan tillgodoses. Inom ramen för uppdraget kommer det nuvarande brandskyddet i olika boendemiljöer, varav flerbostadshus är en av dessa miljöer, att kartläggas och beskrivas. Efter att skade- och problem-

bilden blivit tydligt klarlagd ska tänkbara lösningar som möter eventuella behov av ytterligare brandskyddsåtgärder utredas och prövas. En slutrapport ska redovisas till regeringen senast den 1 juni 2011.

Ett bra brandskydd består av flera olika delar och bygger på att alla parter, både ägare och användare av en byggnad, tar ansvar för det. För att säkerställa att samtliga delar i brandskyddet fungerar, anser utskottet att ett systematiskt brandskyddsarbete behöver bedrivas. Det innebär att ta ett helhetsgrepp om brandskyddet och på ett systematiskt sätt arbeta både med att förebygga och minska konsekvenserna vid bränder.

MSB har gett ut en broschyr med information som riktar sig till hyresvärdar, bostadsrättsföreningar och andra som äger, förvaltar eller hyr ut bostäder i flerbostadshus. Det finns också ett informationsblad om brandskydd som riktar sig till enskilda lägenhetsinnehavare. Bladet kan kopieras och delas ut till de boende.

Alla de ovannämnda åtgärderna välkomnas av utskottet. Utskottet anser dock, efter att ha tagit del av slutsatserna i haverikommissionens rapport efter Rinkebybranden den 25 juli 2009, att vissa tekniska lösningar vad gäller bl.a. ventilation ska undersökas närmare för att så långt som möjligt skydda trapphus och andra utrymningsvägar mot att bli oanvändbara på grund av brandgaser vid lägenhetsbränder i flerfamiljsfastigheter. I alla trapphus ska det finnas möjlighet att ventileras ut rök. Detta sker i dag med hjälp av öppningsbara fönster, rökluckor eller ventilation med fläktar. Det är räddningstjänsten som öppnar luckor och fönster eller aktiverar ventilationen när den anländer.

Utskottet konstaterar att de erfarenheter som dragits av de tragiska bränder som inträffat de senaste åren måste tas till vara. Utskottet anser att regeringen, bl.a. med beaktande av MSB:s rapporter, ska utreda behovet av ytterligare reglering på området för att uppnå de förbättringar som eftersträvas i motionen. Resultatet av detta arbete ska redovisas för riksdagen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, och utskottet tillstyrker således delvis motion 2010/11:Fö205 yrkande 1 och 2 (MP).

Brandskydd för personer med funktionsnedsättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. brandvarnare för personer med hörselnedsättning.

Motioner

I motion 2010/11:Fö238 av Penilla Gunther (KD) anförs att det i Sverige inte finns någon tvingande lag om att offentliga byggnader ska ha brandlarm för döva och hörselskadade och att det därför bör utredas hur en sådan reglering kan införas i Sverige. Samhället ska enligt motionären inte

utesluta grupper med funktionsnedsättningar, och därför ska döva och hörselskadade inte utsättas för risker genom att samhället inte tillhandahåller larm som varnar alla för fara.

Även i *motion 2010/11:Kr280 av Anita Brodén (FP) yrkande 2* påtalas vikten av att brand- och utrymningslarm samt övriga säkerhetslarm kompletteras med ljussignaler och vibrationer. Enligt motionären lever de flesta hörselskadade farligt i dag eftersom de inte kan nås av olika ljudlarm på hotell, allmänna kommunikationer, arbetsplatser eller allmänna inrättningar.

Brand- och utrymningslarm samt övriga säkerhetslarm ska, enligt motionären, inte bara höras utan också synas (ljussignaler) och kännas (vibrationer). I en skrivelse föreslår regeringen att resultatmål ska tas fram för samhällets krisberedskap. Regeringen föreslår också att viktiga delar av lagstiftningen inom området krisberedskap ska ses över. I samband med detta arbete bör enligt motionären en ökad trygghet för personer med hörselnedsättning vägas in.

Utskottets ställningstagande

Som nämnts tidigare i betänkandet redovisade MSB den 28 september 2010 ett regeringsuppdrag (Fö2009/2196/SSK) att i samverkan med berörda myndigheter och organisationer ta fram en nationell strategi för hur brandskyddet kan stärkas genom stöd till enskilda.

Inom ramen för det arbetet har en vision tagits fram som lyder ”Ingen ska omkomma eller skadas allvarligt till följd av brand.”

Den framtagna strategin fokuserar på bostadsmiljön, där flest människor omkommer och skadas till följd av brand. I strategin konstateras bl.a. att olika kommunikationsstrategier måste användas för att nå fram till enskilda med brandskyddsinformation, speciellt till grupper som har särskilda behov. I strategin har det även belysts hur man tekniskt eller på annat sätt kan stärka brandskyddet för dessa grupper.

Utskottet konstaterar att även inom andra myndigheter och organisationer pågår arbete med att förstärka brandskyddet. Svenska brandskyddsföreningen har arbetat med hotellbranschen för att få till stånd brandsäkra hotell, och i det arbetet har det ingått metoder för hur man ska hantera personer med funktionshinder. Det handlar om larmanordningar men också om utrymningsvägar.

Inom Statens fastighetsverk (SFV) är målet att de verksamheter som bedrivs i fastigheter som SFV förvaltar ska vara tillgängliga för alla besökare och anställda med funktionshinder så långt det är praktiskt möjligt. Utrymnings säkerhet för personer med funktionshinder omnämns i detta sammanhang särskilt.

I byggregler finns krav på att man ska ta hänsyn till funktionshinder. Vad gäller arbetsplatser har Arbetsmiljöverket angett att "larmanordningar ska avge signaler som kan uppfattas av alla som berörs av faran" (AFS 2009:2 84 §).

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) framhåller att beslut om vilken typ av brandlarm som ska installeras fattas på lokal nivå. Det är den lokala räddningstjänsten som i sin tillsyn ska uppmärksamma om det krävs taktila eller optiska brandlarm i vissa lokaler (t.ex. i en skola för döva och hörselskadade).

Utskottet välkomnar att regeringen i budgetpropositionen för 2011 påtalar att brandskyddet bör utgå från den enskildes förutsättningar och behov och att det bör tas ytterligare steg för att stärka den enskildes brandskydd. Tillsynen över den enskildes brandskydd bör utvecklas. Den tillsyn som utövas av kommunerna bör vara likvärdig och rättssäker.

MSB har vidare fått i uppdrag att ta fram en strategi i syfte att stärka och utveckla kompetensen hos kommunala tillsynsförare inom området skydd mot olyckor. Inom ramen för uppdraget ska det prövas om behörighetskrav för kommunala tillsynsförare bör införas. Uppdraget ska redovisas senast den 1 april 2011.

Utskottet konstaterar att regeringen gett flera uppdrag till berörda myndigheter och att ett omfattande förbättringsarbete pågår. Utskottet anser därför att det inte för närvarande behövs ytterligare åtgärder från riksdagens sida. Motionerna avstyrks.

Sotning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om kontrollåtgärder vid sotning.

Motion

I motion 2010/11:Fö244 av Ulf Berg (M) anförs att reglerna när det gäller sotning av privatägda fastigheter bör ses över. På området har det kommit nya regler, och i dag är det möjligt att efter utbildning sköta sotningen i sitt eget hus. Nu har nya regler antagits som gör att en kontroll ska göras, där skorstenen ska besiktas av en behörig besiktningsman på både in- och utsidan. Det kan, enligt motionären, diskuteras om denna typ av besiktning verkligen är rationell. En översyn av regelverket för denna form av kontroller bör genomföras. En sådan översyn bör väga kostnaderna för denna typ av inspektioner mot samhällsnyttan samt undersöka om provtryckning av skorstenar i stället är en lämplig kontrollåtgärd.

Utskottets ställningstagande

Sotningen har sedan lång tid varit starkt reglerad och haft myndighetskaraktär, även om en stor del av verksamheten utförts i entreprenadform genom avtal mellan berörd kommun och skorstensfejarmästare. Ett antal riksdagsmotioner och utredningar har under de senaste decennierna behandlat detta område.

Lagen om skydd mot olyckor (2003:778) ger kommunen rätt att, efter ansökan, låta fastighetsägare rengöra sotningsobjekt själv. Enligt Sveriges Skorstensfejarmästares Riksförbund (SSR) diskuterades frågan om lämpliga kontroll- och inspektionsmoment när dåvarande Räddningsverket under hösten 2003 tog fram föreskrifter och allmänna råd om brandskyddskontroll. Räddningsverket bedömde att kontrollen i första hand skulle utföras som en okulär kontroll med invändig inspektion av skorstenskannaler med hjälp av kamerautrustning. Detta motiverades bl.a. av kostnadsskäl i förhållande till nyttan. I det fall man vid en kamerainspektion upptäcker något som motiverar en djupare kontroll så ska en sådan göras. Det kan t.ex. innebära att en täthetsprovning, s.k. provtryckning, behöver utföras. Att införa ett obligatoriskt krav på provtryckning var inte aktuellt när föreskrifterna togs fram. Enligt SSR är det system som finns i dag det mest optimala, och ett krav på obligatorisk provtryckning medför höga kostnader i förhållande till den möjliga nyttan.

I regeringens skrivelse 2009/10:124 framkommer att regeringen avser att pröva om och i så fall hur ansvaret för att rengöring och brandskyddskontroll utförs kan föras över från samhället till den enskilde (ägare eller nyttjanderättshavare av byggnaden).

Den nya ordning som infördes i lagen innebar att man skiljer på rengöring (sotning) och brandskyddskontroll. Kommunen fick ansvaret att föreskriva om frister för rengöring av sotningsobjekt. Möjligheterna till s.k. egenotning, dvs. att enskilda ansöker om och får kommunalt medgivande om att själva sköta rengöringen av sina sotningsobjekt, infördes också. Kommunen skulle ansvara för att fasta förbränningsanordningar samt skorstenar, tak och anslutande byggnadsdelar kontrolleras från brandskyddssynpunkt. Statens räddningsverk har meddelat föreskrifter och allmänna råd (SRVFS 2005:9) om rengöring och brandskyddskontroll. Fristerna för brandskyddskontrollen är centralt reglerade utifrån objektstyp och användningsgrad.

När det gäller just brandskyddskontrollen är syftet med denna att bedöma den enskilda anläggningens säkerhet från brandskyddssynpunkt. Då kontrolleras bl.a. hur den enskilde eldat i sin anläggning (sotbildning och beläggningar), det tekniska utförandet samt hur brandskyddet påverkas av temperaturförhållanden.

I Ds 2009:47 föreslås att fristerna för brandskydds kontroll, som finns reglerade i SRVFS 2005:9, ska ses över av MSB. Detta kommer också att göras av MSB utifrån de erfarenheter som vunnits. En utgångspunkt för prövningen är att brandskyddet inte ska påverkas negativt och att fristerna bör vara beroende av förbränningsanordningarnas utförande och användning.

Utskottet anser att frågan om vilka kontrollåtgärder som ger bäst resultat har uppmärksamats, och utskottet finner därför inte skäl att tillstyrka motionen.

Deltidsbrandmän

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller delvis två motioner och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs om problemen med rekrytering av deltidsbrandmän.

Motioner

I *motion 2010/11:Fö204 av Ann-Kristine Johansson (S)* anförs att det behövs en översyn av deltidskårens bemanning i syfte att förbättra rekryteringen till räddningstjänsten. Motionären påtalar i motionen att det har blivit allt svårare att både rekrytera och behålla deltidsbrandmän. Mot bakgrund av faktorer som försämrad ersättning, bristande försäkringsskydd, förändringarna i a-kassan gällande deltidarbete och de generella förändringarna på arbetsmarknaden är det angeläget att en översyn av rekryteringsfrågan genomförs, inte minst för att belysa om ytterligare ekonomiska incitament eller regeländringar är nödvändiga för att trygga bemanningen framöver.

Även i *motion 2010/11:Fö207 av Tomas Eneroth och Carina Adolfsson Elgestam (S)* påtalas behovet av en översyn i syfte att förbättra rekryteringen till räddningstjänsten då deltidsbrandmännens insatser är helt avgörande – inte minst för att en fungerande räddningstjänst ska kunna finnas i mindre tätorter och på landsbygden. Orsakerna till problemen är enligt motionärerna många: försämrad ersättning, bristande försäkringsskydd, förändringarna i a-kassan gällande deltidarbete och kanske framför allt förändringarna på arbetsmarknaden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid en rad tillfällen under tidigare riksmöten behandlat frågan om rekrytering av deltidsbrandmän, senast i motionsbetänkande 2009/10:FöU9.

I propositionen Stärkt krisberedskap – för säkerhets skull (prop. 2007/08:92) gör regeringen bedömningen att räddningsstyrkor som är organiserade med deltidsanställd personal (räddningsmän i beredskap) har stor betydelse för räddningstjänstverksamheten. Systemet med deltidsanställda brandmän bör därför enligt regeringen fortsätta. Utbildningen bör vara av god kvalitet och genomföras med fortsatt statligt finansiellt stöd. Regeringen har också i en skrivelse till riksdagen, En strategi för utvecklingskraften i Sveriges landsbygder (skr. 2008/09:167), konstaterat att den kommunala räddningstjänsten är en av organisationerna i första linjen, i fråga om samhällets förmåga att arbeta med skydd mot olyckor och krishantering, och att utbildningen för deltidsanställd personal inom räddningstjänsten är viktig för medborgarnas säkerhet och trygghet.

Utskottet konstaterar dock, i likhet med regeringen, att bl.a. befolkningsutvecklingen i områden där räddningstjänsten utgörs av i huvudsak deltidsanställd personal har en för rekrytering av personal ogynnsam utveckling. I glesbygdslänen och särskilt i den norra delen av Sverige närmar sig flera tätorter en situation där kommunerna tvingas minska personalen i räddningstjänstorganisationen och på en del platser ersätta eller komplettera denna med andra metoder för att hålla en rimlig säkerhets- och trygghetsnivå.

Regeringen anser därför att det behöver prövas om det finns alternativa lösningar för att i första hand genom samverkan mellan s.k. blåljusmyndigheter (polis, kommunal räddningstjänst och ambulanssjukvård) uppnå en för medborgarna god tillgänglighet av hjälp vid nödlägen och en rimlig trygghets- och säkerhetsnivå avseende allmän ordning, säkerhet och hälsa.

Regeringen har uppdragit åt MSB (Fö2009/1961/SSK) att i samverkan med Rikspolisstyrelsen, Socialstyrelsen, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Norrbottens län och Länsstyrelsen i Örebro län lämna förslag till formerna för och finansieringen av ett försök att pröva alternativa lösningar. Kommunerna i respektive län ska bjudas in för att delta i arbetet. Försöksperioden ska omfatta fyra år. Om det visar sig vara lämpligt kan även andra allmänna aktörer än kommunal räddningstjänst, polis och ambulanssjukvård, t.ex. kommunala förvaltningar, involveras i försöken.

MSB ska senast den 1 juni 2011 redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet).

Utskottet konstaterar att regeringen även i budgetpropositionen för 2011 påtalar att det på landsbygden har blivit svårare att rekrytera deltidsanställd personal till räddningstjänsten och att alternativa lösningar behöver prövas.

Utskottet välkomnar naturligtvis de åtgärder som vidtas i syfte att uppnå en för medborgarna god tillgänglighet av hjälp vid nödlägen och en rimlig trygghets- och säkerhetsnivå avseende allmän ordning, säkerhet och hälsa. Utskottet anser dock att även andra faktorer spelar in när det gäller att lösa problemen med bemanningen av deltidsbrandkårerna. Det gäller t.ex. försämrade ersättning, bristande försäkringsskydd, förändringarna i a-kassan gällande deltidsarbete och de generella förändringarna på arbetsmarknaden.

Utskottet anser att det är angeläget att en översyn av rekryteringsfrågan genomförs för att ta fram förslag på åtgärder som kan falla på statsmakterna att vidta. Översynen bör bl.a. belysa om ytterligare ekonomiska incitament eller regeländringar är nödvändiga för att trygga bemanningen framöver. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Utskottet tillstyrker delvis motionerna 2010/11:Fö204 och 2010/11:Fö207 (båda S).

Monopol på SMO-utbildningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två yrkanden om att avskaffa monopolen på brandmänna- och räddningsutbildningarna.

Motion

I motion 2010/11:Fö234 av Margareta B Kjellin (M) yrkande 1 anförs att monopolen på brandmänna- och räddningsutbildningar bör avskaffas. Brandkåren utför en mycket viktig uppgift i vårt samhälle: den räddar liv. Därför är det av yttersta vikt att brandmannautbildningen uppfyller höga krav, är tidsenlig och tar till sig den nyaste tekniken. I dag finns det enligt motionären ett statligt monopol på utbildningen Skydd mot olyckor (SMO). Det är den enda räddningsutbildningen som fortfarande är monopoliserad. Varken polis-, försvars- eller kustbevakningsutbildningar är längre föremål för statliga monopol. I stället för att fortsätta begränsa utbildningen inom räddningsområdet bör man avskaffa monopolen så att fler kan vara med och utveckla räddningsutbildningar. För att åstadkomma detta bör förordningen (2003:477) om utbildning i skydd mot olyckor ändras så att dessa utbildningar, t.ex. SMO-utbildningen, även kan genomföras av privata aktörer som svarar upp mot de krav som staten ställer (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare behandlat frågan om brandmänna- och räddningstjänstutbildningen, senast i betänkande 2009/10:FöU9.

Bakgrunden till den nuvarande regleringen på området är att utbildningarna för den kommunala räddningstjänsten reglerades i räddningstjänstlagstiftningen. Utredningen räddningstjänstutbildning för framtiden (RUFF-utredningen) – som tillsattes 1999 – konstaterade att de ökade kraven på kompetens som följer av utökade och ändrade arbetsuppgifter för personalen bör återspeglas i utbildningen. Kompetenskraven borde enligt utredningen författningsregleras för befattningar som är förknippade med myndighetsutövning och där särskilda befogenheter tillkommer befattningshavaren. Regeringen uppdrog därefter till Räddningsverket att vidareut-

veckla RUFF-utredningens förslag. Uppdraget drevs av Räddningsverket som ett projekt där också Kommunförbundet och kommunerna deltog. Räddningstjänstlagsutredningen anslöt sig till de förslag som projektet lämnat när det gäller författningsreglering av kraven på kompetens och utbildning av räddningstjänstpersonalen. Det nya utbildningssystem för den kommunala räddningstjänsten som beslutades innebar att SMO-utbildning och skorstensfejarutbildning blev författningsskyddade utbildningar (SFS 2003:477).

Utskottet konstaterade i betänkandet att utredningen med uppdrag att pröva möjligheterna att låta en annan huvudman bedriva verksamhet vid räddningsskolorna i Skövde och Rosersberg inte fann någon principiell anledning till att staten skulle ha monopol på att genomföra utbildningar för den kommunala räddningstjänsten eller de andra verksamheter som förekommer. Utredaren framhöll dock att det krävs en författningsändring för att SMO-utbildningar ska kunna genomföras av privata aktörer. Det finns konstitutionella förutsättningar för delegering av de uppgifter som innefattar myndighetsutövning till en juridisk person som ägs antingen av staten eller av en privat aktör (Fö 2008:05).

Utskottet vidhåller sin uppfattning att andra än staten bör kunna genomföra utbildningar inom området. Det kan dock konstateras att den kommunala räddningstjänsten självständigt avgör vilken utbildning personalen behöver. Det är således fritt för kommunen att anställa personer med vitt skilda utbildningsbakgrunder, och det är fritt för kommunen att själv utbilda eller köpa utbildning för sin personal.

Däremot ges den utbildning som MSB tillhandahåller, den s.k. SMO-utbildningen (skydd mot olyckor), endast av MSB, vilket sker i enlighet med förordningen (2003:477) om utbildning i skydd mot olyckor. Av den framgår att MSB ska "bedriva utbildningar som leder fram till examen i säkerhets- och räddningsarbete". Utskottet anser att utbildningen bör kunna konkurrensutsättas men enbart i de fall detta inte är omöjligt till följd av legala hinder. Det bör även övervägas ur ett ekonomiskt perspektiv, kvalitetsperspektiv och verksamhetseffektivt perspektiv.

Utskottet utgår från att förordningens lydelse därför ändras. Utskottet avstyrker de motionsyrkanden som nu är aktuella.

Skador förorsakade av klimatförändringarna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förebyggande åtgärder för att minska konsekvenserna av klimatförändringarna samt om ekonomisk ersättning för inträffade klimatrelaterade naturkatastrofer.

Jämför reservation 2 (SD).

Motioner

I *motion 2010/11:Fö203 av Phia Andersson och Ann-Kristine Johansson (S)* anføres att det behövs en nationell översyn för att trygga såväl en säker vattenförsörjning som säkra avloppssystem. De pågående och framtida klimatförändringarna i vårt land kan leda till mer och intensivare nederbörd och i förlängningen till en ökad risk för översvämningar, ras, skred och erosion. Detta ökar risken för att våra tekniska försörjningssystem, inklusive VA-näten och därmed vattenförsörjningen, drabbas hårt i framtiden. Många skador och problem har orsakats av att VA-ledningar är gamla och bristfälliga. Det finns enligt motionärerna ett behov av att se över och reparera de kommunala vatten- och avloppsnäten. Det är en miljöfråga som vi måste ta på största allvar och agera seriöst för att lösa. Därför kan man inte enligt motionärerna lämna över till kommunerna att, var och en för sig, finna lösningar.

I *motion 2010/11:Fö211 av Lars Tysklind (FP)* påtalas att alternativa möjligheter att reglera vattennivån i Vänern bör beaktas. Som ett led i klimatanpassningen måste det planeras för stora och ökande flöden. Ett sådant alternativ är att öka avtappningsmöjligheterna genom ett ytterligare utflöde till Västerhavet från Vänern till Uddevalla. En kanal skulle kunna byggas som en led för fritidsbåtar och därigenom även bli ett stöd för turismen.

En ny vattenled från Vänern ut till Västerhavet och Uddevalla skulle enligt motionären ytterligare kunna förhöja värdet på resvägen på vatten från den västra sidan av Sverige till den östra.

Även i *motion 2010/11:Fö213 av Sten Bergheden (M)* behandlas frågan om att säkra regleringen av vattennivån i Vänern. I motionen föreslås att alternativet med en tunnel ut till Västerhavet utreds. Runt Vänern ligger ett stort antal städer som har byggts och planerats vid en lägre, mer normal nivå än den nu beräknade. För att inte dessa städer och kringliggande åkrar och skogar ska dränkas av höga vattennivåer är det enligt motionären både bråttom och viktigt att regeringen och riksdagen vidtar åtgärder för att skyndsamt säkra regleringen av Vänern. De olika alternativ som har förts fram har bl.a. varit att en kanal eller tunnel byggs från Vänern ut till Västerhavet eller att en kraftig förstärkning görs av Göta älvs kanter. Motionären anser att man skyndsamt måste utreda även tunnelalternativet och börja bygga nu för att säkra vattennivån i vår största sjö och samtidigt ta vara på möjligheten att producera värdefull el.

I *motion 2010/11:Fö233 av Lars Gustafsson och Otto von Arnold (KD)* påtalas att det finns ett överhängande behov av att återupprätta en nationell skördekadefond, ur vilken lant- och skogsbrukare kan ansöka om kompensationer vid en klimatrelaterad katastrof. Under senare år har vårt land drabbats av extrema väderomslag. Inte minst södra Sverige drabbades hårt 2006–2007, och många lantbrukare fick se sina skördar gå till spillo. Även sommaren 2008 drabbades inte minst Mälardalen av nederbörd och låg temperatur som medförde mycket dåliga spannmålsskördar. Under som-

maren 2010 drabbades återigen norra Skåne och delar av Halland av svåra översvämningar i samband med ymnig nederbörd. Det finns situationer som jordbrukare inte kan försäkra sig emot. Även sedan skörde-skadefonden avskaffades 1994 kvarstår dock det statliga ansvaret vid skador av naturkatastrofkaraktär. Frågan är enligt motionärerna hur det ska utformas i praktiken. En alternativ lösning är en förlängning av periodiseringsfonden för lantbrukare som drabbas av skörde-skador orsakade av naturrelaterade katastrofer. Hur katastrofstöd ska utformas måste dock enligt motionärerna utredas i samverkan med parterna inom jordbruksnäringen och dess organisationer i syfte att uppnå en långsiktig lösning på ett sannolikt eskalerande problem med stora återkommande vädersvängningar.

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om de allmänna avloppssystemen kan det konstateras att utskottet behandlade ett motsvarande yrkande i betänkande 2009/10:FöU2. I detta hänvisade utskottet i sin tur till att frågan tidigare behandlats av civilutskottet (bet. 2008/09:CU21).

Organisationen Svenskt Vatten har i en rapport till Klimat- och sårbarhetsutredningen redogjort för klimatförändringarnas inverkan på allmänna avloppssystem. Svenskt Vatten har framhållit att man står inför utmaningen att hantera frågan om hur, och i vilken takt, som VA-systemen inom det befintliga avloppsnätet kommer att behöva förnyas. Förnyelsetakten har ökat och bedöms komma att öka gradvis under de kommande decennierna och nå ett balansläge om uppskattningsvis 25–50 år. Vid nybyggnation behövs enligt rapporten ett bra beslutsunderlag med fungerande samverkan mellan VA-huvudmannen och planerings- och bygglovsenheten. Styrdokument behöver skapas som kan tillämpas vid ny- och ombyggnation.

Utskottet konstaterar att det finns stora värden i dricksvatten- och avloppsnäten i Sverige, och frågan om hur dessa ska förnyas, både på kort och på lång sikt, är viktig för att goda levnadsvillkor ska kunna upprätthållas. Klimatets påverkan på förnyelsetakten bör enligt utskottet beaktas. Problemen med VA-systemen är väl uppmärksammade. Utskottet avstyrker motionen.

När det gäller avtappningsproblematiken i Väneren kan det konstateras att utskottet har behandlat frågan senast i betänkande 2009/10:FöU2.

Utskottet uttalade då att en mer långsiktig lösning på avtappningsproblematiken i Väneren förutsätter att bra underlag tas fram.

Lantmäteriet har fått i uppdrag att ta fram en ny höjddatabas för att förbättra kunskapsunderlaget för bedömning av risker och planering av åtgärder vad gäller att minimera riskerna för översvämning, ras och skred (prop. 2009/10:1 utg.omr. 20).

Statens geotekniska institut (SGI) har av regeringen getts i uppdrag att genomföra fortsatta utredningar av hur den maximala avtappningen genom Göta älv kan ökas och vilka erosions- och skredförebyggande åtgärder

som i så fall behövs. SGI påbörjade uppdraget under 2009. Dessa bägge åtgärder tillsammans, dvs. att skaffa ökad kunskap om hur mycket vatten som kan tappas från Vänern och bättre höjddata, ger enligt utskottet förutsättningar för att kunna gå vidare och hitta en lösning på problemet.

År 2010 fick SMHI i uppdrag att genomföra en fördjupad studie av framtida översvämningsrisker kring Vänern och längs Göta älv. Uppdragsgivare är länsstyrelserna, Vänerkommunerna och Länsförsäkringar AB.

I klimatpropositionen framhålls att vattendomen för Vänern bör omprövas oavsett vilken avtappningslösning som väljs.

Sårbarhetsutredningens beräkningar som visar att det finns risk för mycket högre vattennivåer i bl.a. Vänern måste tas på allvar. En förändrad tappningsstrategi som medför att de allra största tappningarna blir betydligt mindre vanliga välkomnas. Det är också bra att man nu utreder möjligheterna att öka flödet i Göta älv. Utredningen ska vara färdig 2012.

Utskottet konstaterade i betänkande 2009/10:FöU2 att åtgärder har vidtagits vad gäller Vänern och att resultaten av dessa måste inväntas. Utskottet inväntar resultaten och avstyrker de motionsyrkanden som nu är aktuella om avtappningsproblematiken i Vänern.

Riksdagen har under en följd av år behandlat frågor om ekonomisk kompensation vid naturolyckor. Utskottet återkom senast till dessa frågor i betänkande 2009/10:FöU2 Naturolyckor och katastroffond.

En historisk återblick på frågans behandling visar följande:

I betänkande 2000/01:FöU7 Översvämnings-, katastroffond m.m. framhöll utskottet betydelsen av det skadeförebyggande arbetet i syfte att minska skadorna vid bl.a. naturkatastrofer. Utskottet ansåg att det är viktigt att incitamenten för sådana insatser stimuleras och inte elimineras. En statlig garantiersättning eller dylikt som löses ut vid en svår påfrestning ansåg utskottet försvaga sådana incitament, vilket torde vara olyckligt.

I betänkande 2003/04:FöU2 Ny räddningstjänstlagstiftning m.m. vidhöll utskottet att inrättandet av en katastroffond eller liknande försvagar incitamenten för det skadeförebyggande arbetet.

I betänkande 2004/05:FöU8 Åtgärder och ersättningar i samband med naturkatastrofer i Sverige behandlades nationellt stöd och ersättningar vid naturkatastrofer. I en fempartireservation (M, FP, KD, C, MP) som fogades till betänkandet och som vann kammarens bifall gav riksdagen regeringen ett tillkännagivande som innebar att ett nationellt katastroffondkonto borde övervägas på sikt, för att bistå kommuner vid stora katastrofer. Reservanterna ansåg också att möjligheterna till ekonomisk kompensation för de ekonomiska förluster som uppkommit genom stormen Gudrun den 8–9 januari 2005 borde utredas.

I betänkande 2005/06:FöU12 Naturkatastrofer m.m. konstaterade utskottet bl.a. att regeringen tagit om hand det tillkännagivande som blev följden av att riksdagen biföll den ovannämnda fempartireservationen och att ett ställningstagande i frågan skulle komma att göras i samband med att Klimat- och sårbarhetsutredningens slutbetänkande lades fram.

I betänkande 2007/08:FöU8 Naturkatastroffond m.m. förutsåg utskottet att ett ställningstagande till förslagen från Klimat- och sårbarhetsutredningen och från utredningen Översyn av katastrofersättningssystemet till kommunerna sannolikt skulle komma att redovisas i klimatpropositionen. Därmed skulle ett svar ges till riksdagen på det uppdrag som gavs om ett eventuellt system för ersättningar till enskilda och kommuner i samband med naturkatastrofer.

Något ställningstagande till dessa utredningsförslag kom emellertid inte i klimatpropositionen. Regeringen beslutade 2007 – mot bakgrund av riksdagens beställning av en utredning av möjligheterna till ekonomisk kompensation för förluster som orsakades av stormen i södra Sverige 2005 – att tillsätta en utredning (Fö 2007/408/CIV) som skulle se över systemet för statlig ersättning till kommunerna i samband med stora olyckor, katastrofer och internationellt stöd till Sverige. Utredningen redovisade sitt arbete till Forsvarsdepartementet i skrivelsen Ersättningssystem i samverkan – hantering av kommunernas kostnader i samband med naturkatastrofer m.m. (Ds 2007:51). Med en naturkatastrof avses en plötslig och oförutsedd av naturen orsakad händelse som leder till insatser av den kommunala räddningstjänsten och medför betydande kostnader för kommunen. En skogsbrand anses som en naturkatastrof oavsett orsak.

MSB fick i februari 2010 ett uppdrag av regeringen att lämna förslag på hur ett sammanhängande system för ersättningar till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor och krisberedskap m.m. kan kopplas ihop med ersättningar för efterföljande åtgärder vid inträffade händelser (Fö007/2955/SSK). MSB skulle särskilt beakta Ds 2007:51 och den överenskommelse som träffades mellan staten och Kommunförbundet 2004 där parterna kom överens om vissa uppgifter för kommunerna i samhällets krishanteringssystem och om statens ersättning till kommunerna för dessa uppgifter. Utskottet konstaterar att uppdraget som redovisades den 1 december 2010 i korthet innehåller följande förslag:

Riskdelningen ökas genom att en fond inrättas för ersättning till kommuner efter inträffade olyckor och extraordinära händelser. Fonden ska ersätta en kommuns merkostnader på grund av en inträffad olycka eller på grund av skadeverkningarna av en extraordinär händelse oberoende av orsaken till händelsen. Fonden föreslås vara gemensamt finansierad av staten och kommunerna och ska ge ersättning ovanför en rörlig självrisk och upp till ett fast övre belopp. Fonden föreslås vara obligatorisk och ska ersätta kostnader som inte täcks av en kommunförsäkring. Sambandet mellan ersättningar till förebyggande och förberedande åtgärder och ersättningar vid inträffade händelser hanteras i förslaget genom nivån på självrisken från fonden samt genom att en kommun kan påverka självrisken inom ett visst spann.

MSB har gjort en bedömning av vilka konsekvenser förslaget medför på författningar, behovet av författningsändringar och behovet av författningsreglering, dock utan att ge några konkreta förslag till författningsändringar.

Det finns enligt MSB också en osäkerhet om den föreslagna fonden skulle kunna påverka Sveriges möjligheter att begära ersättning ur EU:s solidaritetsfond.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att frågan om ersättning vid naturkatastrofer innehåller flera dimensioner som har diskuterats länge. Resultatet av den utredning som nyligen har lämnats till regeringen bör dock avvaktas, och utskottet avstyrker på den grunden motionsyrkandet i frågan.

Informationssäkerhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om informationssäkerhet med hänvisning till bl.a. pågående utredningsuppdrag.

Motioner

I *motion 2010/11:Fö228 av Hans Hoff (S)* anförs att det behövs en nationell strategi för att långsiktigt motverka IT-angrepp och cyberattacker samt att Sverige bör fortsätta att verka för att internationella strategier tas fram för att möta hotet mot våra IT-system. Det senaste året har det enligt motionären kommit rapporter om misstänkta IT-angreppen från bl.a. Nordkorea och Kina. Det spekuleras också kring hur israeliska cyberbrigader kan angripa och slå ut iranska kärnanläggningar. Allt detta visar enligt motionären hur IT-angrepp också kan fungera som ett vapen i storpolitiken, nationer emellan. Därför bör hotet om cyberattacker ses som en försvarspolitisk fråga. I motionen påtalas att det saknas en sammanhållen nationell och internationell strategi för att långsiktigt motverka denna typ av IT-angrepp och cyberattacker. Riksrevisionen har dessutom i sin rapport Regeringens styrning av informationssäkerhetsarbetet i den statliga förvaltningen (RiR 2007:10) påpekat behovet av ett djupare engagemang från regeringens sida i myndigheternas IT-säkerhet.

I *motion 2010/11:Fö225 av Eliza Roszkowska Öberg (M)* anförs att i stort sett alla delar av samhället använder sig av IT och ny teknik i olika former. Det ställer krav på god säkerhet och robusthet då det i flera fall handlar om information av känslig art som patientjournaler, bankuppgifter etc. De senaste åren har det vid flertalet tillfällen rapporterats om IT-haverier, dataintrång och känsliga uppgifter som offentliggjorts på nätet. När det gäller både myndigheter och de delar av näringslivet som är av stor vikt för medborgarnas säkerhet och tillit, bör enligt motionären därför IT-säkerheten regelbundet utvärderas. Möjligheten för exempelvis Socialstyrel-

sen, Finansinspektionen, SKL och Energimyndigheten att undersöka informationssäkerheten inom sina expertområdens verksamheter bör därför undersökas.

Samma motionär anför i *motion 2010/11:Fö224* att det behövs en bred kartläggning av samhällets informationssäkerhet. Sverige måste enligt motionären bli bättre på att fokusera på informationssäkerhetsarbetet, och myndigheternas kompetens inom informationssäkerhet behöver förbättras. Redan i dag förekommer cyberattacker, IT-system hänger sig alltför ofta, integritetskänsliga uppgifter riskerar att röjas för obehöriga och tillgängligheten till samhällsviktiga tjänster är otillräcklig. Det behövs därför en bred kartläggning av informationssäkerheten för hela landet och för alla samhällssektorer. För det första bör problemen med informationssäkerheten hos myndigheter, samhällskritiska system och företag identifieras. För det andra bör konkreta åtgärder föreslås.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att MSB i oktober 2009 fick i uppdrag att lämna förslag om samhällets förmåga att förebygga och hantera IT-incidenter (Fö2009/2162/SSK). Uppdraget redovisades i rapporten Åtgärder för att förbättra samhällets samlade förmåga att förebygga och hantera IT-incidenter som lämnades i januari 2010.

Myndigheten framhöll i denna rapport att det i det svenska samhället, i både den privata och den offentliga sektorn, redan finns många av de nödvändiga kompetenser och resurser som möjliggör ett över tiden hållbart system för att förebygga och hantera IT-incidenter, men man konstaterade att resurserna behöver kompletteras. Enligt rapporten är den rapportering av IT-incidenter som sker på frivillig basis otillräcklig för att kunna bidra till en löpande aktuell lägesbild av tillståndet för samhällsviktig verksamhet och kritisk infrastruktur. I rapporten föreslogs ett antal åtgärder för att förbättra samhällets förmåga att förebygga och hantera IT-incidenter.

MSB fick den 14 april 2010 fem regeringsuppdrag i linje med rapportens förslag (Fö2010/701/SSK). Uppdragen handlade bl.a. om att utreda hur en säker digital informations- och kommunikationsinfrastruktur för den offentliga sektorn kan skapas. Vidare har myndigheten tagit fram en nationell plan som klargör hur allvarliga IT-incidenter ska hanteras samt hur tekniska kompetensnätverk av experter kan skapas för att stödja samhället vid allvarliga IT-incidenter och öka förmågan till respons. Myndigheten har också utrett hur ett system för obligatorisk incidenthantering för statliga myndigheter kan utformas.

Regeringen har dessutom, som ett bidrag till att stärka lägesbilden och skapa möjlighet till förvarning, uppdragit åt Försvarets radioanstalt att i samråd med de myndigheter som ingår i samverkansgruppen för informationssäkerhet (Samfi) lämna förslag på hur ett detekterings- och varnings-system för samhällsviktig verksamhet och kritisk infrastruktur kan

utformas och införas. I uppdraget ingick också att MSB utifrån analyser av förmågebedömningar, genomförda risk- och sårbarhetsanalyser samt bedömningar av beroendeförhållanden ska kunna föreslå enskilda myndigheter att anlita Försvarets radioanstalt för IT-säkerhetsanalyser. Detta ska ske i samråd med tillsynsmyndigheterna enligt säkerhetsskyddsförordningen (1996:633).

Uppdragen har redovisats till regeringen den 1 mars 2011.

MSB ska även kontinuerligt analysera och bedöma omvärldsutvecklingen avseende hot, sårbarheter och risker inom informationssäkerhetsområdet samt konsekvenser för viktiga funktioner i samhället. Den samlade bedömningen ska tas fram i samverkan med berörda aktörer i samhället. Detta ska ses som ett komplement till den löpande rapportering och lägesbedömning som försvarsunderrättelsemyndigheterna och Säkerhetspolisen lämnar till regeringen inom ramen för sina respektive uppdrag.

Utskottet konstaterar vidare att regeringen i skrivelsen Samhällets krisberedskap – stärkt samverkan för ökad säkerhet betonar vikten av att det fortsatta informationssäkerhetsarbetet bedrivs på ett strategiskt och sammanhållet sätt på nationell nivå i Sverige.

MSB redovisade i juni 2010 en strategi för samhällets informationssäkerhet för perioden 2010–2015. Strategin ska, tillsammans med den handlingsplan som nämnts ovan, utgöra en grund för inriktning av arbetet med att öka säkerheten på området.

Utskottet välkomnar regeringens uppdrag om att förbättra samhällets förmåga att förebygga och hantera allvarliga IT-incidenter.

Utskottet välkomnar även beslutet att inordna Sveriges IT-incidentcentrum (Sitic) som tidigare funnits vid Post- och telestyrelsen i MSB från den 1 januari 2011.

Utskottet anser vidare att internationell samverkan är en grundförutsättning för att öka informationssäkerheten i Sverige, både när det gäller förebyggande arbete och när det gäller att hantera inträffade störningar. Sveriges medverkan i internationella samarbeten inom informationssäkerhetsområdet är av strategisk betydelse och bör därför fortsatt stödjas och utvecklas.

Sammantaget kan det konstateras att det pågår ett stort arbete med att förstärka och förbättra samhällets förmåga att förebygga och hantera allvarliga IT-incidenter, och resultatet av dessa arbeten bör avvaktas. Motiven avstyrks på denna grund. Utskottet avser dock att fortsätta att följa utvecklingen inom området.

Miljöräddning till sjöss

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om miljökatastrofer till havs.

Motioner

I *motion 2010/11:MJ421 av Tuve Skånberg (KD) yrkande 2* anförts att beredskapen för potentiella katastrofer i Östersjöområdet måste höjas. Detta bör ske genom att man ökar beredskapen för nödutryckning och oljesanering. Handelssjöfarten bör flyttas bort från Hoburgs bank, och nödhamnarnas behov inrättas på de platser dit havererade fartyg ska kunna bärgas för att förhindra att exempelvis en last av olja rinner ut i havet och sprider sig längs en längre kuststräcka. Vidare bör EU ge teknikbistånd till de nya medlemsstaterna så att de kan uppgradera sina fartyg i sjösäkerhetshänseende. Frågor om sjösäkerhet, skydd av den marina miljön och underlättande för näringen genom skapandet av entydiga regler bör prioriteras i det internationella arbetet. Sverige bör verka inom EU och östersjöorganisationen Helcom för att uppnå ett förbud mot oljeutvinning i Östersjön. Olja som transporteras till havs ska märkas med dna så att det går att spåra från vilket fartyg ett oljeutsläpp skett. Den tekniska utvecklingen har gjort detta möjligt.

I *motion 2010/11:Fö230 av Kerstin Haglö (S)* anförts att det behövs en helhetsöversyn av planeringen och rutinerna samt övningar när det gäller miljöräddningsinsatser till havs. Krisberedskapen och anspänningstiderna för nödvändiga miljöräddningsinsatser vid eventuella oljepåslag på den marina miljön måste enligt motionären påskyndas. Antalet oljetransporter i södra Östersjön ökar nu markant på grund av den ryska oljeexporten via de ryska hamnarna i Finska viken, vilket ökar riskerna för kollisioner med andra mindre fartyg. Mot denna bakgrund behövs en helhetsöversyn av den lokala, regionala och nationella planeringen och rutinerna när det gäller krisberedskapen och miljöräddningsinsatser till havs. Det är också enligt motionären av stor vikt att antalet verkliga övningar ökar för att man på det sättet ska kunna höja beredskapen.

Utskottets ställningstagande

Regeringen har i budgetpropositionen för 2011 anförts att det är av stor vikt att Sverige fortsätter att utveckla förmågan att hantera olyckor till sjöss med allvarliga utsläpp som följd, detta på grund av den stora mängd olja som årligen transporteras på Östersjön och på grund av Östersjöns känslighet.

Genom driftsättningen av Kustbevakningens tre nya kombinationsfartyg med större läktrings- och bogseringskapacitet under 2010 har Kustbevakningens förmåga att hantera större olyckor stärkts. Utöver de tre driftsatta kombinationsfartygen kommer ytterligare fyra något mindre kombinationsfartyg att börja levereras under våren 2011. Det första fartyget ska levereras i maj 2011 och de följande med fyra månaders intervall. Målet är att Kustbevakningen senast 2012 ska ha förmågan att med nationella resurser bekämpa oljeutsläpp på upp till 10 000 ton. Den operativa förmågan bedöms bli väsentligt större än den hos dagens miljöskyddsfartyg. Fartygen kan även gå med högre hastighet än de äldre fartygen, vilket gör att de kan vara snabbare på plats vid en eventuell olycka.

Inriktningen är att placera ett fartyg i varje kustbevakningsregion för att ersätta en del av de äldre miljöskyddsfartygen i den nuvarande flottan. Vidare har Kustbevakningen en ständig beredskap för att både nationellt och internationellt kunna påbörja och leda en miljöräddningstjänst till sjöss.

Den pågående förnyelsen av fartygsflottan välkomnas av utskottet och kommer på sikt att innebära en ökad förmåga att hantera allvarliga utsläpp till sjöss.

Kustbevakningen har även, sedan 2008, nya sjöövervakningsflygplan som snabbt kan vara på plats längs hela kusten och ge värdefull information till de fartyg som sätts in för att bekämpa ett eventuellt utsläpp.

Utskottet konstaterar att Sveriges säkerhet är starkt kopplad till utvecklingen i vår omvärld. Samverkan med andra länder är därför av central betydelse för hanteringen av dessa hot. Inget land runt Östersjön (eller i Västerhavet) klarar ensamt ett stort oljeutsläpp eller har byggt upp en egen kapacitet för att kunna hantera stora olyckor. Utskottet anser även, i likhet med regeringen, att den gemensamma förmågan att hantera olyckor och kriser stärks genom ett fortsatt aktivt deltagande i internationella samarbeten och internationell övningsverksamhet.

Kustbevakningen samordnar i dag på regeringens uppdrag det civila behovet av sjöövervakning i ett system som kallas Sjöbasis, där information läggs till av de deltagande myndigheterna för att skapa en gemensam sjölägesbild. Även Försvarsmakten överför sin sjölägesbild, vilken anpassats för civila ändamål till detta system. Systemet kan bl.a. tillhandahålla uppgifter om kriminalunderrättelser, farligt gods, yrkesfiske, väderförhållanden, sjöfartsskydd och gräns- och tullkontroll. Fullt utbyggt ingår tio svenska myndigheter i Sjöbasis (förutom Kustbevakningen även Rikspolisstyrelsen, Tullverket, Transportstyrelsen, Sjöfartsverket, MSB, Fiskeriverket, SMHI, Naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökning). Systemet driftsattes internt inom Kustbevakningen i oktober 2009, och övriga myndigheter fick tillgång till systemet i mars 2010. Sjölägesbilden sparas i Sjöbasis i upp till tio år och kan enkelt hämtas fram vid behov.

Inom ramen för det s.k. Sucbas-samarbetet delar försvarsmakterna i Sverige, Finland, Danmark, Tyskland, Polen, Estland, Lettland och Litauen information. Genom Sucbas har Finland, Danmark och Sverige sedan 2009

tillgång till varandras lägesbilder och databaser elektroniskt. Fem andra länder byter i ett första steg information manuellt. På sikt kan EU:s länder koppla ihop samarbetet kring sjölägesbilden av Östersjön med liknande samarbeten på andra håll i Europa. Utskottet konstaterar att informationen till stora delar redan finns inom olika nationella övervakningssystem och ser positivt på ett utvecklat samarbete.

Sjöövervakning var en av de svenska prioriteringarna under EU-ordförandeskapet förra året. Det sker ett aktivt samarbete tillsammans med andra medlemsstater och EU-institutionerna, främst kommissionen och rådet, för att förverkliga detta. Ett exempel på detta är projektet Marsuno (Maritime Surveillance North) som Sverige och Kustbevakningen leder. I detta projekt som delfinansieras av EU-kommissionen samarbetar 24 myndigheter, både civila och militära, i 10 länder. Projektet är en del i arbetet för att skapa en gemensam informationsdelningsmiljö, Common Information Sharing Environment (CISE), för att övervaka havet. Marsuno-projektet kommer att redovisa sitt resultat i slutet på nästa år. Utskottet ser fram emot att följa projektets arbete. Utskottet konstaterar att det pågår ett intensivt arbete på området och anser inte att någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida är motiverad. Motionerna avstyrks.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Krisberedskap, punkt 1 (MP, SD, V)

av Peter Rådberg (MP), Mikael Jansson (SD) och Torbjörn Björlund (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:F6215 av Kew Nordqvist m.fl. (MP) och avslår motion 2010/11:F6236 av Anti Avsan (M).

Ställningstagande

Vi anser att det finns ett behov av en utredning om långsiktig beredskap för Sveriges livsmedelsförsörjning vid t.ex. mycket höga oljepriser. Att förlita sig på att Sverige ska täcka sitt behov av livsmedel genom import är enligt vår mening riskabelt. Vi anser inte heller att EU:s centrala beredskapslager helt kan ersätta behovet av svenska beredskapslager.

Utredningen bör överväga ifall Sverige behöver ett långsiktigt mål för livsmedelsförsörjningen, för att ha beredskap för att klara livsmedelsförsörjningen i ett läge med låg eller ingen användning av fossil energi i jordbruket beroende på höga oljepriser, klimatförändringar eller andra svåra påfrestningar. Utredningen bör även överväga vilka åtgärder som i så fall kan behövas på kort och lång sikt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. Skador förorsakade av klimatförändringarna, punkt 11 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2010/11:Fö203 av Phia Andersson och Ann-Kristine Johansson (båda S) och avslår motionerna

2010/11:Fö211 av Lars Tysklind (FP),

2010/11:Fö213 av Sten Bergheden (M) och

2010/11:Fö233 av Lars Gustafsson och Otto von Arnold (båda KD).

Ställningstagande

Den pågående och framtida klimatförändringen i vårt land kan leda till mer och intensivare nederbörd och leder i förlängningen till ökad risk för översvämningar, ras, skred och erosion. Detta ökar risken för att våra tekniska försörjningssystem, inklusive VA-näten och därmed vattenförsörjningen, drabbas hårt i framtiden. Många av de skador och problem som uppstått har orsakats av att VA-ledningar är gamla och bristfälliga. Det finns enligt min mening ett behov av att se över och reparera de kommunala vatten- och avloppsnäten. Det är en miljöfråga som måste tas på största allvar och som vi måste agera seriöst för att lösa. Därför kan man inte enligt min mening lämna över till kommunerna att, var och en för sig, finna lösningar.

Jag anser att det behövs en nationell översyn för att trygga en säker vattenförsörjning och säkra avloppssystem. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:Fö202 av Johan Linander och Per-Ingvar Johnsson (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör bli obligatoriskt att ha hjärtstartare i lokaler där många människor befinner sig.

2010/11:Fö203 av Phia Andersson och Ann-Kristine Johansson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en nationell översyn för att trygga såväl en säker vattenförsörjning som säkra avloppssystem.

2010/11:Fö204 av Ann-Kristine Johansson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av deltidskårernas bemanning i syfte att förbättra rekryteringen till räddningstjänsten.

2010/11:Fö205 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av reglerna för brandsäkerhet i bostadshus.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om brandluckor och ventilation.

2010/11:Fö207 av Tomas Eneroth och Carina Adolfsson Elgestam (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn i syfte att förbättra rekryteringen till räddningstjänsten.

2010/11:Fö211 av Lars Tysklind (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om reglering av vattennivån i Vänern.

2010/11:Fö213 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att säkra regleringen av vattennivån i Vänern genom att utreda alternativet med en tunnel ut till Västerhavet.

2010/11:Fö215 av Kew Nordqvist m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en utredning om långsiktig beredskap för Sveriges livsmedelsförsörjning vid t.ex. mycket höga oljepriser.

2010/11:Fö219 av Helene Petersson i Stockaryd (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidta de åtgärder som krävs för att massmedierna ska ges så stor åtkomst som möjligt till informationsflödet i radiokommunikationssystemet Rakel.

2010/11:Fö223 av Eliza Roszkowska Öberg och Sten Bergheden (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att möjliggöra SOS-sms för alla.

2010/11:Fö224 av Eliza Roszkowska Öberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en bred kartläggning av samhällets informationssäkerhet.

2010/11:Fö225 av Eliza Roszkowska Öberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samhällets IT-säkerhet.

2010/11:Fö228 av Hans Hoff (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att motverka IT-angrepp och cyberattacker.

2010/11:Fö230 av Kerstin Haglö (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en helhetsöversyn av planering och rutiner samt övning när det gäller miljöräddningsinsatser till havs.

2010/11:Fö231 av Kerstin Haglö och Suzanne Svensson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förenklad hantering vid sjuktransporter med räddningshelikoptrar.

2010/11:Fö233 av Lars Gustafsson och Otto von Arnold (båda KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell skördeskadefond för skogs- och jordbruksnäringarna.

2010/11:Fö234 av Margareta B Kjellin (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa monopolet på brandmänna- och räddningsutbildning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändra förordningen (2003:477) om utbildning i skydd mot olyckor.

2010/11:Fö235 av Anti Avsan (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Sjöfartsverkets helikopterresurs.

2010/11:Fö236 av Anti Avsan (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nationella räddningstjänst- och katastrofresurser.

2010/11:Fö238 av Penilla Gunther (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om brandlarm för döva.

2010/11:Fö240 av Suzanne Svensson och Kerstin Haglö (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om räddning av nödställda.

2010/11:Fö241 av Krister Hammarbergh (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta se över möjligheterna för att en räddningsinsats i Sverige kan få ledas av ett finskt befäl.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att inleda samtal med den finska staten om att tillåta svenska befäl att leda en räddningstjänstinsats i Finland.

2010/11:Fö244 av Ulf Berg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över reglerna när det gäller sotning av privatägda fastigheter.

2010/11:Kr280 av Anita Brodén (FP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att brand- och utrymningslarm samt övriga säkerhetslarm kompletteras med ljussignaler och vibrationer.

2010/11:MJ421 av Tuve Skånberg (KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att beredskapen för potentiella katastrofer i Östersjöområdet höjs.

BILAGA 2

Socialutskottets yttrande
2010/11:SoU2y

Luftburna ambulanstransporter

Till försvarsutskottet

Försvarsutskottet beslutade den 15 februari 2011 att bereda socialutskottet tillfälle att yttra sig över motionerna Fö231 och Fö235, som ingår i ett kommande motionsbetänkande, FöU2 Samhällets krisberedskap.

Utskottets överväganden

Motionerna

I motion Fö231 (S) begärs ett tillkännagivande om förenklad hantering vid sjuktransporter med räddningshelikoptrar. Motionärerna anför att sjukvården inte kan använda den räddningshelikopter som finns på Ronneby flygplats om inte landstinget i förväg upphandlat överskottstid från räddningshelikoptrarna.

I motion Fö235 (M) begärs ett tillkännagivande om vad som anförs i motionen om Sjöfartsverkets helikopterresurs. Motionären anför att regeringen bör sträva efter en lösning så att helikopterresursen kan användas på ett så effektivt sätt som möjligt.

Utskottets ställningstagande

Enligt 3 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) ska varje landsting erbjuda en god hälso- och sjukvård åt dem som är bosatta inom landstinget. Enligt 6 § samma lag svarar landstinget för att det inom detta finns en ändamålsenlig organisation för att till och från sjukhus eller läkare transportera personer vilkas tillstånd kräver att transporten utförs med transportmedel som är särskilt inrättade för ändamålet.

Socialutskottet konstaterar att det inte finns något närmare angivet krav på om transporter ska ske på väg eller i luften utan det väsentliga är att landstingen även i detta led av vårdkedjan uppfyller lagens krav på en god vård. För att kunna ge en vård av hög kvalitet samtidigt som resurserna utnyttjas effektivt förutsätts i många fall ett samarbete landstingen emellan och att man använder varandras resurser. Detta sker i dag inom en rad frågor på hälso- och sjukvårdens område utan att staten styr samordningen eller finansierar vården.

Socialminister Göran Hägglund har i ett interpellationssvar den 18 november 2010 om en nationellt samordnad luftburen ambulanssjukvård närmare utvecklat sin syn i sammanhanget. Han kommenterade bl.a. Helikopterutredningens olika förslag i betänkandet Helikoptern i samhällets tjänst (SOU 2008:129). Vidare nämnde socialministern att Sveriges Kommuner och Landsting startat ett projekt där man tar hänsyn till utredningsförslagen, eller åtminstone bygger delvis på förslagen i utredningen för att ta fram ett underlag för beslut om samverkan när det gäller luftburen ambulansverksamhet mellan olika aktörer. Projektet ska slutredovisas till landstingsdirektörerna i juni 2011.

Socialutskottet anser att det är angeläget att även denna del av hälso- och sjukvården fungerar väl och att resurserna utnyttjas effektivt.

Stockholm den 3 mars 2011

På socialutskottets vägnar

Kenneth Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth Johansson (C), Lena Hallengren (S), Mats Gerdau (M), Jan R Andersson (M), Christer Engelhardt (S), Margareta B Kjellin (M), Ann Arleklo (S), Lennart Axelsson (S), Catharina Bråkenhielm (S), Gunnar Sandberg (S), Anders W Jonsson (C), Agneta Luttröpp (MP), Anders Andersson (KD), Per Ramhorn (SD), Eva Olofsson (V), Henrik Ripa (M) och Maria Lundqvist-Brömster (FP).